

зберігши народну основу національного живопису, сформував новий погляд на сакральне мистецтво.

Література:

1. о. д-р Віталій Козак Іконостас церкви Святої Софії Премудрості Божої у Тернополі. Тернопіль, 2013. 10 с.
2. Зілінко Р. Шлях до ікони. Літературно-мистецький і громадсько-політичний часопис «Літературний Тернопіль» №3, 2010. С. 70–74.
3. Мистці Тернопільщини. Ч. 1. Образотворче мистецтво : бібліогр. покажч. / Департамент культури, релігій та національностей Терноп. облдержадмін., Терноп. обл. універс. наук. б-ка ; уклад. В. Миськів ; авт. вступ. ст. І. Дуда ; ред. Г. Жовтко ; керівник проекту та наук. ред. В. Вітенко. Тернопіль: Підручники і посібники, 2015. С. 130–132.
4. Дацюк Н. Традиція та модернізм у сакральному мистецтві Ігоря Зілінка. Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені В. Гнатюка. Сер. Мистецтвознавство. Тернопіль. 2019. Вип. 2(41). С. 140–148.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-317-3-43>

THE SOCIAL AND TRANSFORMATIVE POTENTIAL OF CRITICAL ART AND ITS IMPLEMENTATION IN THE PRESENT

СОЦІАЛЬНО-ПЕРЕТВОРЮВАЛЬНИЙ ПОТЕНЦІАЛ КРИТИЧНОГО МИСТЕЦТВА ТА ЙОГО РЕАЛІЗАЦІЯ В СЬОГОДЕННІ

Ponomarenko V. O. Пономаренко В. О.

<i>1st year Student</i>	<i>студентка I курсу</i>
<i>Institute of Philosophy and Educational Policy of Mykhailo Dragomanov</i>	<i>Інститут філософії та освітньої політики Українського державного університету імені Михайла Драгоманова</i>
<i>Ukrainian State University</i>	<i>м. Київ, Україна</i>

Питання сучасного мистецтва, особливо в його концептуальному або ж соціально-критичному прояві, досить гостро сприймається суспільством, як мінімум вже завдяки тому, що дуже часто виступає подразником. Хоча будь-яка новизна, повсякчас викликає будь то позитивну реакцію або ж навпаки – негативну: в будь-якому випадку

відклик буде завжди, бо й саме по собі критичне мистецтво спрямовується на привертання уваги, певного розголосу та поширення в маси. Так відбувається не лише з мистецтвом. Місія ж критичного мистецтва – запам'ятатись більшості та викликати реакційність, а от як це буде оцінено – справа інша.

Певне слід спочатку визначити, що собою являє сучасне мистецтво, яку роль відіграє, і чи дійсно має силу аби впливати. Сучасне мистецтво в має досить широке поле, що охоплює різні форми і вирази в новітньому світі. Особливістю такого мистецтва є його експериментальний характер, постійна еволюція та розмаїття. До основних рис сучасного мистецтва, до прикладу можна віднести різноманітність форм. Сучасне мистецтво використовує різні форми виразу, включаючи живопис, скульптуру, фотографію, відео, інсталяцію, перформанс, цифрове мистецтво та інші. Митець може експериментувати з новими матеріалами, технологіями та незвичними способами виразності. Цікавим є те, що його можна не тільки побачити, а й доторкнутись до нього, відчуті фізично, доєднуючи до сприйняття твору всі органи чуття. Зараз такі практики в мистецтві набирають більшого попиту ніж класичні. Іншою рисою є повсюдна інноваційність. Сучасне мистецтво постійно шукає нові шляхи виразності та інтерпретації. Воно стимулює відкриття нових ідей, підходів і концепцій, виходячи за межі традиційних норм і стереотипів. В цьому і перевага сучасного мистецтва – висвітлювати красу через те, де здавалось би її не може бути. Той же таки концептуальний підхід є не менш характерним для сучасного мистецтва. Багато сучасних митців акцентують увагу на ідеї, концепціях та позначаються філософським підґрунтям. Їх творчість часто пов'язана з висловленням соціальних, політичних, культурних або екологічних проблем. Це й логічно, бо через мистецтво можна більш м'яко підійти до проблеми, безпечно її висвітлити і дати зрозуміти суспільству, що все це робиться виключно з добрих намірів, і як показує практика – це працює.

Окремої уваги потребує інтерактивність і участь глядача. Деякі форми сучасного мистецтва запрошують глядача до активної участі та взаємодії з твором. Це може бути у формі інсталяцій, де глядач може взаємодіяти з об'єктами, або перформансів, де він стає частиною вистави. Гадаємо саме в такий спосіб суспільству цікавіше сприймати витвори, бо самі долучаються до створення чогось нового і глобального. Ну і нікуди не відходить від мистецьких практик рефлексія щодо сучасного світу. Мистецтво в цьому плані допомагає людям краще зрозуміти як свій внутрішній стан так і навколишній, та їх взаємодію один з одним. З філософської точки зору сучасне мистецтво спрямоване на пошук нових сенсів саме через людське світосприйняття. Митець демонструє відображення свого світу, як саме він вбачає та відчуває його

прояви. Занурюючись в свої думки, людина– творець прагне до чогось прекрасного, і готова висвітлювати свої душевні переживання й для суспільства, призиваючи занурюватись і його.

Але ж чи спроможне сучасне мистецтво впливати? Бо більшості воно й досі залишається чимось далеким і незрозумілим. Важко викликати довіру в суспільства через, здавалось би, такі прості речі, бо відразу з'являються сумніви: «А чи правильно я розумію красу, чи можливо мене обманюють, що це витвір мистецтва?» Або ж інші питання, які виринають, коли людина зіштовхується з незручністю соціально-критичного мистецтва, яке покликане для того аби вказати людям на наявність гострої очевидної проблеми.

Вибудовування власної інтерпретації мистецького твору щільно пов'язане з окресленням контексту, необхідного для розуміння певного художнього твору. Важливість контексту є родовою ознакою сучасного мистецтва, адже його практики запрограмовані на взаємодію із контекстом, і часто межа між власне твором та його контекстом є абсолютно неочевидною, через що і довіра суспільства значно зменшується. Для того, щоб критик/глядач міг проблематизувати цю межу, йому необхідно бути зануреним у контекст. Це занурення відбувається і через споглядання артпрактик, і через читання текстів про них (усвідомлюючи, що подекуди текст та інтерпретація можуть виступати невід'ємною частиною твору), але також і через розуміння ширшої «позахудожньої» реальності, до якої (усвідомлено чи ні) апелює художник. Відповідно людина, яка знається на контексті, якій не байдужа, до прикладу, певна соціальна/політична/економічна ситуація вона буде бачити в тій чи іншій мистецькій акції певні змісти та викривальні смисли.

Якщо розглядати сучасне мистецтво як певну систему соціально-художніх досліджень суспільства та його проблем, то можна помітити, що сучасне мистецтво та його критика – це дві схожі практики, на території яких можна обговорювати, що не так із наявним станом речей. А отже, хороший критик ніколи не буде просто натренованим споживачем мистецтва. Навпаки, він буде виробником – нової мови, нових смислів, нових важливих запитань, тому й вплив на суспільство зростає в такому випадку. Бо якщо є критика, то є і пропозиції а це в якійсь мірі його продовження.

Тож підсумувавши можна зробити висновок, що сучасне мистецтво таки впливає на суспільство, і робить це дуже вдало, іноді навіть непомітно. Але й поганого в цьому нічого немає, якщо правильно вміти все аналізувати і користуватись критичним мисленням, навпаки це дуже корисно, бо завдяки мистецтву можна розширити рамки свого споглядання на світ речей, які раніше були щільно обмеженими. Можна побачити ряд проблем на які так довго всі закривали очі чи й повернутися до питань очевидних, але дуже

незручних та болісних. Творчо і епатажно підходити до проблем зараз є поширеною практикою і будь-яка критика сприймається позитивно, бо викликає реакцію і надає темі ще більшого зросту. Але на нашу думку, як показує досвід, зловживати цим все-таки не варто.

Література:

1. Drucker, Johanna. *The Century on Artists' Books/* New York, 2nd edn, 2004/ P. 335–356/
2. Mitchell, W. J. T. *Picture Theory: Essays on Verbal and Visual Representation*, Chicago, IL, 1994. P. 95–116.
3. Shabout, Nada/ *Presenting Iraqi visual culture*, in Nada Shabout, ed. *Contemporary Iraqi Book Art* Denton, TX, 2007. P. 17.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-317-3-44>

BASICS OF SYNTHESIS OF ART OF UKRAINE IN 2022–2023

ОСНОВИ СИНТЕЗУ МИСТЕЦТВА УКРАЇНИ У 2022–2023 РОКАХ

Prokopovych T. A. Прокопович Т. А.

*Candidate of Psychological Sciences,
Associate Professor,
Associate Professor at the Department
of Fine Arts
Lesya Ukrainka Volyn
National University
Lutsk, Ukraine*

*кандидат психологічних наук, доцент,
доцент кафедри образотворчого
мистецтва
Волинський національний університет
імені Лесі Українки
м. Луцьк, Україна*

В останні кілька років, а особливо в час військової агресії росії, в Україні відбулися радикальні трансформації мистецтва та культурної суб'єктності. Питання про місце та подальший розвиток мистецтва в сучасному українському суспільстві стало доволі вагомим, так як, саме мистецтво, стає все більш актуальним у нових соціально-економічних та геополітичних умовах. Різноманітні глобальні проблеми в суспільстві стали висвітлюватись крізь призму мистецтва, тому ця проблематика взаємин потребує системного вивчення та дослідження соціально-критичного мистецтва його інноваційного розвитку в Україні.

Найпомітніші риси досліджень у галузі сучасного мистецтва явно чи неявно залежать від розуміння домену мистецтва як континуум, у якому відбуваються незаплановані події, реалізуються непередбачені художні